

УДК 339.137.2

Т. Борисова

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕТЕРМІНАНТІВ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ

Актуальність дослідження конкурентоспроможності галузей пов'язана, насамперед, із необхідністю інтеграції економіки України в систему світових господарських зв'язків. Вивчення детермінантів формування конкурентних переваг галузей національної економіки дає змогу зробити висновки про зміни в структурі національної економіки і передбачити тенденції розвитку.

На основі узагальнення праць учених та власних досліджень пропонуємо таку класифікацію детермінантів формування конкурентоспроможності галузі:

1. За ознакою керованості чинники конкурентоспроможності галузі можна поділити на керовані (на які можна вплинути) та некеровані (на які вплинути неможливо). 2. За ознакою «середовище функціонування» можна виокремити такі детермінанти конкурентоспроможності галузі: внутрішні (породжені суб'єктами галузі) та зовнішні (спричинені зовнішніми відносно галузі факторами). 3. За класифікаційною ознакою «можливість копіювання/перенесення» до чинників варто віднести такі, як чинники нижчого порядку (можна легко скопіювати/перенести) та чинники вищого порядку. 4. За джерелом виникнення згідно М. Портера детермінанти конкурентоспроможності галузі можна поділити на такі: факторні; чинники внутрішнього попиту; суміжні та обслуговуючі галузі; стратегія та структура фірм, внутрішньогалузева конкуренція. 5. За характером впливу чинники конкурентоспроможності галузі можна поділити на стимулюючі та дестимулюючі зростання рівня конкурентоспроможності галузі. 6. За ознакою пріоритету можна виокремити такі детермінанти конкурентоспроможності галузі: пріоритетні для інвесторів, пріоритетні для підприємств галузі, пріоритетні для держави, пріоритетні для наддержавного утворення. 7. За класифікаційною ознакою «спосіб впливу» до чинників варто віднести такі: впливає на рівні окремого підприємства, впливає на рівні кластера, впливає на рівні органу управління галуззю. 8. За способом вимірювання детермінанти конкурентоспроможності галузі можна поділити на такі, що можна виміряти об'єктивно (кількісно) та суб'єктивно (експертна оцінка).

Аналіз факторів конкурентоспроможності галузі дозволив зробити низку висновків:

- слід розглядати окремо чинники конкурентоспроможності галузі для інвесторів, державних органів та споживачів. Не зважаючи на те, що чинники залишаться ті ж самі, проте вагомість їх буде в силу суб'єктивних чинників різною, оскільки цілі та потреби осіб, що здійснюють оцінку, – різні. Таким чином, конкурентоспроможність виступає відносною характеристикою, де в знаменнику будуть потреби цільових груп – інвесторів, держави, споживачів тощо);

- чинники конкурентоспроможності галузі різні в розрізі груп галузей;

- при аналізі чинників слід керуватись метою оцінки конкурентоспроможності галузі, наприклад, із міжнародними чи всередині країни;

- диференціація чинників конкурентоспроможності більш доцільна за видами економічної діяльності, оскільки галузь є сукупністю підприємств, яким притаманний значний рівень диверсифікованості.